

GRĀMATA III • NIRNBERGA 1493

Nirnbergas hronika

*No Konstantīna
līdz tūkstošajam gadam*

PILNS TULKOJUMS • 51 KRĀSAINS KOKGRIEZUMS

BLUSABOOKS

GUDRĪBAS GRĀMATAS · SENĀS HRONIKAS

Nirnbergas hronika

Grāmata III. No Konstantīna līdz tūkstošajam gadam

Hartmana Šēdela pasaules vēsture pēc 1493. gada Nirnbergas
izdevuma

BlusaBooks · MMXXVI

Tulkojums un komentāri © 2026 SIA "Blusa Entertainment".

Avots: Hartmans Šēdels, *Liber Chronicarum* (Nirnbergas hronika), Antona Kobergera iespiedums, Nirnberga, 1493. gada 12. jūlijs. Tulkots no latīņu valodas pēc ar rokām krāsota eksemplāra lapu attēliem. Kokgriezumi — no tā paša eksemplāra (Mihaela Volgemūta un Vilhelma Pleidenvurfa darbnīca).

SATURS

<i>Priekšvārds</i>	5
I Konstantīns, Konstantinopole un Nīkajas koncils	8
II Teodosijs, baznīcas tēvi un Atila	35
III Romas krišana, Teodorihs un svētais Benedikts	77
IV Justiniāns, langobardi un Gregors Lielais	108
V Heraklejs un Muhameds	147
VI Beda, Pīpins un svētais Bonifācijs	180
VII Kārlis Martels un Kārlis Lielais	215
VIII Kārļa Lielā pēcteči	252
IX Ungāri, Heinrihs I un Berengāri	284
X Otoni un tūkstošais gads	312
<i>Komentāri</i>	347

PRIEKŠVārds

Pasaules vēsture vienā grāmatā. 1493. gada vasarā Nirnbergā iznāca grāmata, kas gribēja izstāstīt visu — no pasaules radīšanas līdz pat tās izdošanas gadam un vēl tālāk, līdz pasaules galam. Latīņu valodā to sauca *Liber Chronicarum*, «Hroniku grāmata», bet visā pasaulē tā kļuva pazīstama kā Nirnbergas hronika. Tā bija viena no lielākajām un krāšņākajām grāmatām, kādu agrīnā grāmatu iespiedšanas laikmetā vispār izdevās radīt: liela formāta folio sējums ar vairāk nekā sešsimt lappusēm, kurās teksts un attēli savīti vienā veselumā.

Kas to radīja. Hroniku sarakstīja Hartmans Šēdels (1440–1514) — Nirnbergas ārsts, humānists un viens no sava laika lielākajiem grāmatu krājējiem. Viņš savāca un pārstrādāja visu, ko viņa laikā zināja par pasaules gaitu, — Bībeli, baznīctēvus, antīkos autorus un jaunākās itāļu hronikas, īpaši Jēkaba Filipa no Bergamo «Hroniku papildinājumu» un humānista Enea Silvio Pikolomini, vēlākā pāvesta Pija II, darbus. Grāmatu iespieda Antons Kobergers, tolaik varbūt lielākais izdevējs Eiropā, un izdevumu finansēja divi turīgi Nirnbergas pilsoņi — Zebalds Šreiers un Sebastians Kammermeisters. Latīņu izdevums tika pabeigts 1493. gada 12. jūlijā, bet tā paša gada 23. decembrī iznāca arī vācu tulkojums, ko sagatavoja Georgs Alts.

Attēlu grāmata. Nirnbergas hroniku vispirms atceras tās attēlu dēļ. Kokgriezumus darināja Mihaela Volgemūta un viņa padēla Vilhelma Pleidenvurfā darbnīca; tieši tajos gados Volgemūta darbnīcā mācījās jaunais Albrehts Dīrers, un tāpēc bieži domā, ka arī viņa roka varētu būt piedalījusies. Grāmatā ir 1809 attēli, bet tie iespiesti tikai no 645 kokgriežuma klučiem: viens un tas pats karaļa vai pravieša portrets kalpo daudzām personām, un viens pilsētas skats reizēm attēlo vairākas pilsētas. Tomēr daudzas lielās pilsētu panorāmas — Nirnberga, Vīne,

Ķelne, Rēgensburga — ir pirmie tik plaši un dzīvi šo pilsētu attēli drukā. Daļu eksemplāru jau 15. gadsimtā pēc pircēja vēlēšanās ar rokām izkrāsoja.

Septiņi pasaules laikmeti. Šēdels sadalīja vēsturi septiņos laikmetos, kā to darija viduslaiku tradīcija: no radīšanas līdz plūdiem; no plūdiem līdz Ābrahāmam; no Ābrahāma līdz Dāvidam; no Dāvida līdz Babilonas gūstam; no gūsta līdz Kristus dzimšanai; no Kristus līdz paša autora dienām; un septītais — Antikrista laiks un Pastarā tiesa. Hronikas beigās pievienots Eiropas zemju apraksts.

Kas ir šajā grāmatā. Šī ir sērijas trešā grāmata no sešām. Tā turpina sesto pasaules laikmetu un aptver gandrīz septiņus gadsimtus — no ķeizara Konstantīna Lielā un Konstantinopoles dibināšanas līdz Otonam III un tūkstošajam gadam. Šeit ir Nīkajas koncils un ariāņu strīdi, tuksneša tēvi un lielie baznīctēvi — Ambrozijs, Hieronīms, Augustīns, Jānis Hrizostoms —, gotu, vandaļu un huņņu iebrukumi, Atilla un Rietumromas impērijas gals 476. gadā. Tad seko ostgotu ķēniņš Teodorihs, Hlodvigs un franki, svētais Benedikts, Justiniāns un viņa karavadoņi, langobardu ienākšana Itālijā, pāvests Gregors Lielais, ķeizars Heraklejs un Muhameda laiks, svēto attēlu strīds Bizantijā, Kārlis Martels un Pipins, Kārlis Lielais un viņa pēcteči, ungāru sirojumi, Otoni un impērijas «pārņemšana» uz vāciešiem. Gandrīz katrā lappusē ir pāvestu dzīves gājumi, ķeizaru valdīšanas un sava laika svētie. Starp šiem stāstiem Šēdels ievieto lielus pilsētu skatus un aprakstus: Konstantinopoli, Budu, Strasbūru, Ravennu, Zalcburgu, Erfurti, Ferraru, Vircburgu, Eihšteti, Bambergu un Magdeburgu. Ērtības labad grāmatu esam sadalījuši desmit daļās.

Mūsu tulkojums. Tulkojām no latīņu izdevuma pēc ar rokām krāsota eksemplāra lapu attēliem. Tulkojums ir pilns — teikumu pa teikumam, neko neizlaižot un nepārstāstot. Šēdela garos teikumus vietām sadalījām, bet saturu nemainījām. Kur drukā kāds vārds bija izdzisis vai saīsinājums neskaids, jēgu atjaunojām pēc konteksta un pēc avotiem, no kuriem Šēdels pats rakstīja. Kur hronika lapas malā norāda gadu — pasaules gadu, gadu no Romas dibināšanas vai

gadu pēc Kristus —, tas atstāts šķirkļa sākumā. Grāmatai ir arī angļu izdevums: tas ir tā paša teksta tulkojums mūsdienu angļu valodā.

Kā lasīt. Vietvārdi, tautas, mazāk zināmas personas un mūsdienās nezināmi jēdzieni izskaidroti vērēs tajā pašā lappusē — tur, kur tie parādās pirmo reizi. Šēdels raksta kā 15. gadsimta cilvēks: viņa skaitļi un datējumi bieži nesakrīt ar mūsdienu zināšanām, viņš jauc līdzīgu vārdu valdniekus, un leģendas viņš stāsta tikpat nopietni kā vēsturi. Viņa kļūdas atstājām tekstā neskartas un īsi paskaidrojām vērēs. Grāmatas beigās katrai daļai ir komentārs *Vienkāršiem vārdiem* un *Ko saka vēsture*.

Attēli. Kokgriezumi grāmatā ir oriģinālie — izgriezti no tā paša ar rokām krāsotā eksemplāra lapām un ievietoti tajās vietās, kur tie atrodas hronikā. Pavisam to ir 51: lielie baznīcas koncili, baznīctēvu portreti, Montekasīno klosteris, Muhameds, Kārlis Lielais, brīnumzīmes debesīs un lielas pilsētu panorāmas. Vairākas lielās panorāmas hronikā aizņem divas pretējas lappuses, tāpēc šeit tās dotas divās daļās. Katras daļas sākumā ir krāsaina ilustrācija vēlo 15. gadsimta grāmatu miniatūru manierē — tā ir mūsdienu darbs, nevis hronikas daļa.

Sērija «Nirnbergas hronika».

- I. Pasaules radišana un pirmie laikmeti
- II. No Babilonas gūsta līdz Konstantīnam
- III. No Konstantīna līdz tūkstošajam gadam
- IV. Ķeizari, pāvesti un krusta kari
- V. Pēdējie laiki un Pastarā tiesa
- VI. Eiropas apraksts

Šī ir vēsturiska avota publikācija. Šēdels raksta ar sava laika ticību, zināšanām un aizspriedumiem. Viņa vārdus atstājam neskartus; mūsu skaidrojumi ir tikai vērēs un komentāros.

I. DAĻA

KONSTANTĪNS, KONSTANTINOPLE UN NĪKAJAS KONCILS

Ilustrācija 15. gadsimta grāmatu miniatūru manierē

Konstantinopole

Konstantinopole, ķeizariskā un visslavenākā pilsēta, senāk (kā jau rakstīts) saukta par Bizantiju, būdama visai maza, vēlāk tika nosaukta par Konstantinopoli. Jo ķeizars Konstantīns, saukts Lielais, bija nolēmis pārcelt impērijas sēdekli no Romas uz Austrumiem, lai jo vieglāk varētu apvaldīt partu iebrukumus. Daži

autori stāsta, ka viņš devies uz Troādu¹ un līcis ķeizarpilsētas pamatus tur, kur kādreiz Agamemnons un pārējie grieķu valdnieki bija uzslējuši teltis pret Priamu. Taču sapnī Pestītāja Kristus pamācīts, kurš viņam norādīja citu vietu, viņš iesāko darbu (kura pēdas vēl ilgi saglabājās) atstājis nepabeigtu un devies uz Trāķiju un Bizantiju. Un, sacījis, ka šī vieta viņam parādīta no Dieva, viņš drīz vien pilsētu paplašinājis, uzcēlis jaunus mūrus, uzslējis augstus torņus un izgreznojis to ar visbrīnīšķīgākajām gan privātām, gan sabiedriskām celtnēm. Tik daudz krāšņuma viņš tai piešķīra, ka to ne bez pamata varēja saukt par otru Romu. Senie rakstnieki, kas to redzējuši plaukstum, uzskatīja to drīzāk par dievu nekā par ķeizara mājokli virs zemes.

Ķeizars pilsētai deva vārdu Jaunā Roma, taču tautas spītība uzvarēja, un to sāka saukt pēc dibinātāja — par Konstantinopoli. Viņa pēcteči ķeizari rūpējās to visur izgreznot gan ar sabiedriskām celtnēm, gan ar pilsoņu pilīm, turklāt ļoti lepnām, — tiktāl, ka svešinieki, kas tur ieradās, pilsētas spožuma apbrīnā teica, ka tas esot nevis mirstīgo, bet debesu iemītnieku mājoklis. Pilsētas mūri bija slaveni visā pasaulē ar savu augstumu un biezumu, bet priekšmūri bija izdevīgi nostiprināti. Stāsta, ka pilsētai bijusi gandrīz trīsstūra forma. Divas puses apskalo jūra, un tur netrūkst mūru, kas spēj atvairīt uzbrukumus no jūras; to pusi, kas vērsta pret sauszemi, aiz augstiem mūriem un priekšmūriem noslēdz milzīgs grāvis. Šai pilsētai ir vienpadsmit vārti, kas pauž tās diženumu; to vārdi ir šie: Zelta vārti, Pēgas, Svētā Romāna, Karsijas, Kēniņa, Kaligārijas, Ksilīnas, Bakmagonas, Fāra, Teodosija un Silakas vārti.

Tur līdzās citām visbrīnīšķīgākajām celtnēm atrodas ķeizara Justiniāna būve — Svētās Sofijas baznīca, slavena visā pasaulē, kurā kādreiz kalpoja deviņi simti priesteru, celta ar brīnumainu meistarību no dārgiem materiāliem. Šī pilsēta bija apveltīta ar tādu spožumu, ka to turēja par visu Austrumu balstu un vienīgo izglītotās Grieķijas mājvietu. Tajā tika noturēti trīs lieli koncili: proti, Teodosija Vecākā laikā, pāvesta Agatona laikā un valdnieka Justiniāna laikā. Kad turki to tās diženuma dēļ ilgi bija ienīduši, mūsu pestīšanas gadā 1093 kāds viņu valdnieks

1. Troāda — apvidus Mazāzijas ziemeļrietumos (mūsdienu Turcijā) ap seno Troju, pie Dardanelu šauruma.

Belzets² ar milzīgu turku pulku to aplenca un pēc tam ieņēma. Vēlāk franki kopā ar venēciešiem to valdīja piecdesmit piecus gadus. Pēc tam visslavenākā Paleologu³ dzimta ar dženoviešu palīdzību to atņēma frankiem un ar lielu slavu valdīja līdz 1453. gadam, kurā

Konstantinopole (kreisā puse)

2. Šādu turku iekarojumu 1093. gadā vēsture nepazīst: Konstantinopoli tolaik apdraudēja seldžuki, bet pilsētu viņi neieņēma. Pirmo reizi to ieņēma krustneši 1204. gadā.

3. Paleologi — pēdējā Bizantijas ķeizaru dinastija (1261–1453); Mihaēls VIII Paleologs 1261. gadā atguva Konstantinopoli no latīņiem.

turku ķeizars Mehmeds Osmanis⁴ to ieņēma un izlaupīja. Tā šī visdzižākā pilsēta nonāca neticīgo rokās apmēram 1130 gadus pēc savas dibināšanas. Gandrīz tikpat ilgi bija pastāvējusi vecā Roma, kad to pirmo reizi ieņēma goti: Alarihs⁵ iebruka Romā 1164. gadā no pilsētas dibināšanas, taču viņš pavēlēja nepostīt svēto bazilikas. Turpretī turku trakums ķeizarpilsētā neatstāja neko svētu, neko tīru: tās vissvētākos tempļus viņi veltīja Muhameda negantībai.

Mēs lasām par tēbiešu darbiem, par lakedaimoniešu un atēniešu slavenajiem varoņdarbiem; nebija nicināma arī korintiešu valsts; slavenas kādreiz bija Mikēnas, varena Larisa un daudzas citas ievērības cienīgas pilsētas, kuru mūrus, ja tagad meklētu, neatrastu pat drupas. Neviens nespēj parādīt pat zemi, uz kuras tās stāvējušas. No tik lielas senatnes bojāejas vienīgi Konstantinopole bija palikusi pāri; tai bija tik daudz brīnišķīgu celtnu, tik daudz ieroču, tik daudz rakstu, tik daudz slavas, ka šķita — šī viena pilsēta atsver visu citu pilsētu zaudējumus. Un, lai gan pēc impērijas sadalīšanas jeb tās pārcelšanas pie frankiem Konstantinopole bieži krita ienaidnieku rokās, tomēr nekad netika nopostītas svēto bazilikas, nedz sadedzinātas bibliotēkas, nedz līdz pēdējam izlaupīti klosteri. Tāpēc līdz pat šim gadam Konstantinopolē bija saglabājusies senās gudrības pieminēklis. Neviens latīnis nevarēja šķist pietiekami izglītots, ja kādu laiku nebija studējis Konstantinopolē. No turienes mums tika atdots Platons, no turienes Aristotelis; Dēmostena, Ksenofonta, Tukidīda, Baziliļa, Dionīsija, Origena un daudzu citu darbi mūsu dienās tika darīti zināmi latīņiem.

Tagad turku valdīšanā, šo visnežēlīgāko cilvēku, labu tikumu un rakstu ienaidnieku valdīšanā, notiks pretējais. Tagad Homēram un Pindaram, Menandram un visiem slavenākajiem dzejniekiem pienāks otrā nāve. Tagad atklāsies grieķu filozofu galīgā bojāeja. Jo no šīs visslavenākās pilsētas nākuši neskaitāmi vīri, izcili ikvienā zinātnē un tikumā; starp tiem Jānis ar pievārdu Hrizostoms, šīs pašas pilsētas bīskaps. Saglabājusies bīskapa Atika grāmata par jaunavību; tāpat Genādijs, Kasiāns un citi. Un pavisam nesen Manuels

4. Mehmeds II Iekarotājs (1432–1481) — Osmaņu sultāns, kas 1453. gada 29. maijā ieņēma Konstantinopoli.

5. Latīņu tekstā *Athalaricus*; patiesībā Romu 410. gadā ieņēma vestgotu ķēniņš Alarihs I.

Hzizolors⁶ ar milzīgu labumu ieveda grieķu rakstus Itālijā, kad Konstantinopolē valdīja Paleologs. Tagad nu ir aizsprostota visu mācību upe, izžuvis mūzu avots. Atzīstu, ka daudzviet pie latīņiem rakstu studijas zeļ: Romā, Parīzē, Boloņā, Padujā, Sjēnā, Perudžā, Ķelnē, Vīnē, Salamankā, Oksfordā, Pavijā, Leipcīgā, Erfurtē. Taču visas tās ir tikai strautiņi, kas atvasināti no grieķu avotiem. Nogriez strautu no avota — un nogrieztais izzūst. Nekas zem mēness nav mūžīgs.

Bet tā kā turku ķeizars Mehmeds bija apņēmis, ka pilsēta, kas atrodas turku zemju vidū, nedrīkst palikt nepakļauta viņa varai un ka viņa vārdam piešķirtos lielāka slava, ja viņš šo pilsētu ieņemtu, viņš pievīrāja kara mašīnas, ar lielu spēku tai uzbruka un beidzot to ieņēma. Tā šī pilsēta šajā nelaimīgajā gadā nonāca visnetīrāko neticīgo turku varā, un abu dzimumu ļaudis līdz ar ķeizaru Paleologu tika nonāvēti. Sīkāk par visu to tiks stāstīts pie ķeizara Frīdriha Trešā.

Konstantinopole (labā puse)

6. Manuels Hrizolors (ap 1350–1415) — bizantiešu mācītājs, kas no 1397. gada Florencē mācīja grieķu valodu un aizsāka grieķu studijas Itālijas renesansē.

Svētā Helēna

Helēna, ķeizara Konstantīna māte, bija sieviete ar nesalīdzināmu ticību, dievbijību un sevišķu dvēseles diženumu. Daži saka, ka viņa bijusi angļu ķēniņa meita, kaut arī gūstekne; citi, kā Ambrozijs, saka, ka sākumā viņa bijusi krodziniece⁷ un zemas kārtas. Kad viņas dēls bija kristīts un viņa redzēja brīnumus, ko svētīgais Silvestrs bija atklājis jūdiem, viņa, dvēseles diženuma un nakts redzējumu pamudināta, devās uz Jeruzalemi, lai sameklētu Krusta koku. Tas gan bija grūti, jo senie vajātāji tajā vietā bija novietojuši Venēras tēlu, lai kristieši Pestītāja vietā pielūgtu Venēru. Bet sieviete, dievbijības vadīta, attīrīja pašu vietu no gruvešiem un atrada trīs krustus sajauktā kārtībā; uz viena no tiem bija lasāms tas uzraksts trijās valodās: «Jēzus no Nācaretes, jūdu ķēniņš.» Klāt bija arī tās pilsētas toreizējais bīskaps Makarijs, kas, ar godbijību turēdams rokās vienu no tiem, sacīja, ka tas ir īstais. Un patiesi — trešais, pielikts mirušai sievietei, atdeva viņai dzīvību. Tā Kunga krusts tika atrasts 3. maijā, un Helēna to izrotāja un turēja lielā godā.

Tika kristīts arī Jūda, krusta atradējs, ko vēlāk ar citu vārdu nosauca par Kiriaku. Pēc tam Helēna, uzcēlusi baznīcu tajā vietā, kur bija atradusi krustu, aizejot paņēma līdzī pie dēla naglas, ar kurām Kristus miesa bija piesista pie krusta; vienu no tām viņš ielika zirga iemauktos, ko lietot kaujā. Konstantīns arī, aizkustināts, ar ediktu aizliedza, lai turpmāk kāds lietotu šādu sodu.

Bet Konstantīns Lielais, dedzīgi vēlēdamies vairot kristīgo ticību, uzcēla Konstantīna baziliku, ko sauc par Laterāna baziliku. Un pēc Silvestra lūguma viņš uzcēla baziliku Pēterim Vatikānā un Pāvilam Ostijas ceļā. Ar ķeizara pavēli arī Sesorija pagalmā tika celta bazilika ar Svētā Krusta Jeruzalemē vārdu, kur viņš novietoja daļu no svētā krusta, ko bija atradusi viņa māte Helēna. Viņa, visbeidzot, labi nopelnījusi Dieva un cilvēku priekšā, nomira Romā 18. augustā.

7. Latīņu *stabularia* — iebrucaamās vietas (pasta stacijas) saimniece. Tā Helēnu sauc Milānas bīskaps Ambrozijs; leģenda par britu princesi radās daudz vēlāk.

Ārijs, ķeceris

Ārijs, kāds presbiteris Aleksandrijā, vīrs, kas izcēlās vairāk ar stāju un ārieni nekā ar tikumu un kāroja vairāk slavas un godības nekā patiesības, sāka sēt nesaskaņas Kristus ticībā. Viņš centās atdalīt Dēlu no mūžīgās un neizsakāmās Dieva Tēva būtības ar šādiem vārdiem: «Bija laiks, kad Viņa nebija», — nesaprazdams, ka Dēls ir Tēvam līdzmūžīgs un ka Trīsvienībā ir viena un tā pati būtība, jo ir sacīts: «Es un Tēvs esam viens.» Ar šiem saviem viltiem viņš centās gūt virsroku un tā ar savu maldu inficēja gandrīz visu pasauli. Tikmēr ariāņu ķecerība nostiprinājās, jo to atbalstīja Konstancijs, kas spieda mūsējos pieņemt Āriju atpakaļ.⁸

Tādēļ Konstancija otrajā gadā Laodikejā, Sīrijas pilsētā (vai, kā citi apgalvo, Tīrā), tika sasaukts koncils; tur sapulcējās katoļi un ariāņi. Kad Ārijs nespēja dažus argumentus atspēkot, viņš pievērsās apvainojumiem un vainoja burvju mākslās visvēto vīru Atanāsiju, uzrādīdams zārciņā Arsēnija roku. Bet Dievs beidzot nepieļāva, ka šis velnišķīgais vīrs paliktu nesodīts: neilgi pēc tam, bīskapu un ļaužu pulka ielenkts, viņš vēdera atvieglošanas dēļ izgriezās publiskā vietā un, cenšoties izkārnīties, izgrūda visas iekšas ateja bedrē, ciedzams nāvi, kas bija viņa visnegodīgākās dzīves cienīga.

Nikajas koncils

Nikajas sinode, pirmā no visām sinodēm, notika šajā gadā, kas ir Konstantīna valdīšanas sešpadsmitais gads, pret šī nodevīgā Ārija mācību, pēc augstākā priesteru un ķeizara Konstantīna Lielā pavēles. Kad Aleksandrs, Aleksandrijas bīskaps, velti bija mēģinājis atgriezt Āriju no maldiem, ar Konstantīna pavēli un turklāt ar dāsniem izdevumiem Nikajā, Bitīnijas pilsētā, tika sasaukts vispārējs koncils. Tajā piedalījās trīs simti astoņpadsmit bīskapi. Tur kādu laiku notika disputi, turklāt asi. Jo daži jautājumos veikli vīri tobrīd atbalstīja Āriju, stādamies pretī mūsu ticības vienkāršībai. No tiem kāds ļoti mācīts filozofs, Dieva Gara

8. Ārijs (ap 256–336) mācīja, ka Dēls ir radīts un nav mūžīgs kā Tēvs. Ariānismu vēlāk atbalstīja Konstantīna dēls ķeizars Konstancijs II (337–361).

aizkustināts, vienā mirklī mūsu ticību, ko iepriekš apkaroja, tūdaļ pieņēma kā svētu un neaizskaramu.

Beidzot, lietu koncilā rūpīgi izspriedis, nolēma, ka jāraksta *homousios*⁹, tas ir, jāapliecina, ka Dēls ir vienas būtības ar Tēvu. To, kas domāja kā Ārijs, bija ap septiņpadsmit; tie apgalvoja, ka Dieva Dēls ir radīts no ārpuses, nevis dzimis no paša Tēva dievišķības. Kad nu tik liela strīda patiesība bija noskaidrota, Konstantīns apstiprināja koncila lēmumu, piedraudot pretrunātājiem ar trimdu; tāpēc tikai seši kopā ar Āriju devās trimdā. Pārējie pievienojās to viedoklim, kas sprieda pareizi.

Tajā pašā koncilā, kā stāsta, tika nosodīti arī fotīnieši, kas savu vārdu ņēma no Galogrieķijas bīskapa Fotīna; tie, sekodami ebionītu¹⁰ ķecerībai, apgalvoja, ka Kristus no Marijas ieņemts dievbijīgā laulības savienībā. Tika nosodīti arī sabēlieši, kas Tēvam, Dēlam un Svētajam Garam piedēvē tikai vienu personu. Tajā koncilā arī paši bīskapi (kā mēdz notikt) iesniedza Konstantīnam sūdzību rakstus, cits citu apsūdzēdami un lūgdami valdnieka spriedumu; bet vislabākais ķeizars, sadedzinājis viņu rakstus, atbildēja, ka viņiem jāgaida vienīgi Dieva, nevis cilvēku spriedums. Turklāt tajā pašā koncilā noteica, ka tos, kas kaislības nepacietībā paši sevi izkastrējuši, turpmāk vairs nepieņem garīdzniecībā. Visbeidzot tajā koncilā tika noteikts vēl daudz kas cits baznīcas godam un mieram, kā tas atrodams dekrētos.

9. Grieķu *homousios* — «vienas būtības». Ar šo vārdu Nīkajas ticības apliecība (325. g.) noteica, ka Dēls ir tās pašas būtības kā Tēvs.

10. Ebionīti — agrīna jūd kristiešu kopiena (1.–4. gs.), kas Jēzu uzskatīja par Jāzepa un Marijas dēlu, izredzētu cilvēku, nevis Dievu.

Nikajas koncils

Pāvils Vientuļnieks

Pāvils, pirmais vientuļnieks, nomira tuksnesī Lejas Tēbaidā¹¹ 10. janvārī, savas dzīves simt trīspadsmitajā gadā; viņa dvēseli (kā raksta svētais Hieronīms) svētīgais Antonijs tūdaļ redzēja uzlidojam starp apustuļu un praviešu koriem. Pēc abu vecāku nāves viņš apmēram sešpadsmit gadu vecumā bija palicis bagāta mantojuma īpašnieks, labi izglītots gan grieķu, gan ēģiptiešu rakstos, lēnprātīgs un ļoti mīlēja Dievu. Kad plosījās Dēkija un Valeriāna vajāšanu vētra, viņš aizgāja uz attālāku lauku muižu. Beidzot viņš atrada akmeņainu kalnu, kura pakājē bija liela ala, aizvērtā ar akmeni; iekšā bija plašs priekšnams, kam pāri zem atklātām debesīm izpletusi zarus veca palma, un tur rādījās visskaidrākais avots. Iemīlējis šo mājokli

11. Tēbaida — Augšēģiptes apgabals ap seno Tēbām; 3.–4. gs. pirmo kristīgo vientuļnieku un mūku zeme.